

самоаналізу; г) взаємозв'язку та взаємозалежності усього у світі з огляду на те, що людський мозок не лише могутній асоціативний механізм, але й джерело безкінечного потоку асоціацій [2, с. 44-46].

Сьогодні вже аксіоматичним є твердження, що, творчі можливості, закладені у кожній людині природою, на певному етапі мають бути педагогічно коригованими, оскільки саме вчитель може значною мірою професійно закласти підґрунтя творчого розвитку особистості та визначити сталий напрямок цього процесу [7, с.43].

Література

1. Барановська І.Г. Теорія і практика матеріально-художньої культури. X наукова конференція. м. Харків, ХДАДМ, 2 грудня 2008 р. / збірник матеріалів. – Харків: ХДАДМ, 2008. – 192 с.
2. Бьюзен Т. Суппер-интеллект. – Минск, 2007.
3. Зязюн І.А. Неперервна освіта: концептуальні засади і сучасні технології // Творча особистість у системі неперервної професійної освіти: Матеріали Міжнар. наук. конф. 16-17 травня 2000 р. / за ред. С.О. Сисоєвої і О. Г. Романовського. – Харків: ХДПУ, 2000. – 436 с.
4. Кабалевский Д.Б. Про трьох китів та інші цікаві речі. – К.: Муз. Україна, 1982.
5. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
6. Сухомлинський В.О. Вибрані твори.: – К.: Рад. школа, 1977. – Т.3. у 5-ти томах
7. Творчий розвиток особистості засобами мистецтва: Навчально-методичний посібник / за ред., передмова Н. Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2011. – 280 с.

Б. Московчук,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент В.Бриліна

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Постановка проблеми. Дана проблематика є багатоаспектною і вимагає міждисциплінарного дослідження. В психологічній та педагогічній науці відомі різні підходи до розвитку творчих здібностей у процесі вивчення різних дисциплін, позакласної, гурткової роботи, зокрема засобами різних видів мистецтва: літератури, музики, образотворчого мистецтва, хореографії і т.д.

Одним із засобів стимулювання пізнавально-творчої діяльності учнів, у ході якої розвиваються творчі здібності учнів та бажання створення нового є використання творчих завдань, створення проблемних ситуацій, усвідомлення, враховуючи їх індивідуальні можливості.

Під час постановки проблеми завдань у свідомості молодших школярів формується проблемна ситуація, що нагадує науковий пошук. Учні

намагаються самі віднайти відповідь на питання. Однак бажання самому шукати і пропонувати варіанти рішень, породжує високу пізнавальну активність, привчає мислити самостійно, надає пізнавальній діяльності творчий характер. Можна сказати, чим вища готовність учнів до участі в пошуковій діяльності, тим ширші кроки пошуку.

Педагогічною проблемою є забезпечення творчого розвитку особистості, формування у дітей творчого початку в процесі організації різних видів художньої діяльності, творчих навичок і здібностей, спонукання до самостійних рішень, стимулювання творчої активності.

Творчість сприяє розвитку музично-образного бачення, вона є важливою умовою музичного і загального розвитку дитини, успішність розвитку музично-творчих здібностей дітей підвищується за умов використання на заняттях творчих завдань, впровадження у навчальний процес ігрової діяльності.

Мета. Визначити основні підходи до діагностування рівня творчих здібностей учнів молодших класів, розробити методику розвитку творчих здібностей молодших школярів за допомогою системи творчих завдань.

Аналіз наукових досліджень. Проблема творчого розвитку особистості школяра є важливою у створенні сприятливих умов для розвитку індивідуальних здібностей особистості.

Вона має глибокі історичні корені естетичного виховання в працях Я.Коменського, Й.Песталоці, В. Сухомлинського, К.Ушинського. Охарактеризована сенситивність дітей молодшого шкільного віку до творчості, зокрема, художньо-образної в працях І. Беха, Л. Виготського,

В. Давидова, О. Леонтєєва, в яких доводять, що молодший шкільний вік є періодом найінтенсивнішого креативного становлення.

Б. Ананьєв, Р. Арнхейм, Н. Брюсова, Т. Шпікалова відзначають, що образотворче мистецтво – унікальний навчальний предмет, який надає учням багато можливостей для творчої самореалізації, образно-асоціативного мислення, уяви, фантазії, художнього сприймання тощо [5]. Останнім часом все більш популярними стають дослідження дитячого малюнка для вивчення психологічних особливостей молодшого школяра. Цьому питанню присвячена робота Т. Рєпної «Мета-малюнки в психологічному консультуванні»

Виклад основного матеріалу. М. Яремків, О. Кругляка у своїх наукових працях відзначають: «Образотворче мистецтво – це вид пластичного мистецтва, що поєднує живопис, скульптуру й графіку.

Образотворче мистецтво відображає дійсність у наочних, зорових образах. Завдяки методам узагальнення, тимчасовий розвиток подій, духовний вигляд, переживання, думки, взаємини людей, втілює у спільні ідеї » [7].

Як зазначають провідні вітчизняні вчені Г. Костюк , Л. Леонт'єв, Я. Пономар'єв , особистість найінтенсивніше формується у період шкільного віку, то саме школа покликана відіграти провідну роль у творчому розвитку молодших школярів . Проте, у сучасній педагогіці мистецтва початкової школи існують певні прогалини щодо творчого розвитку учнів .

Вони зумовлені репродуктивно-виконавчими видами робіт, практикою залучення до творчої діяльності здебільшого обдарованих дітей. Внаслідок цього переважна більшість школярів перебуває поза цією своєрідною й важливою сферою мистецького-виховного впливу.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання таких завдань: виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності , розвиток художніх інтересів і потреб , естетичних ідеалів , здатності розуміти та інтерпретувати твори мистецтва , оцінювати естетичні явища ; формування в учнів на доступному рівні системи художніх знань і вмій, які відображають цілісність та видову специфіку мистецтва; розвиток емоційно-почуттєвої сфери учнів, їх художніх здібностей і мислення, здатності до самовираження та спілкування .

Першочерговим завданням художнього виховання є розкриття і розвиток потенційно творчих здібностей кожної дитини від народження, незалежно від того , у якому напрямі ці здібності розвиватимуться .

Творчість як засіб спілкування допомагає проявитися підсвідомості дитини, багатогранним взаємодіяти з реальним фізичним світом та іншими людьми, а також є засобом висловлення почуттів , сприймання і мислення .

Учителеві початкової школи слід завжди пам'ятати висловлення К. Ушинського , який зауважив, що дитина з більшим задоволенням малює десять разів годинник , аніж малювати коло, яке швидко набридає.

Тому в практичній діяльності такі завдання використовуємо на уроках малювання , які б приваблювали учнів новим , цікавим змістом , спрямовували їх творчу думку за межі запланованого матеріалу , що сприяє виникненню прагнення до власної творчості. Вважаємо доречним на кожному уроці , налаштовуючи учнів на вивчення тієї чи іншої теми , звертатися до їх життєвого досвіду , до знань , набутих на попередніх уроках . На етапі актуалізації опорних знань доцільно використовувати такі методи як «Ланцюжок», « Пінг-понг», побудов асоціативного куца, «Так-ні», використання сигнальних карток.

Ефективними на уроках малювання є методи і прийоми :»Заморочки з бочки», «Незакінчене речення», «Ромашка», «Знайди пару», «Кошик знань», «Мікрофон». Захоплюючими для дітей молодших класів постають турніри, вікторини , КВК та інші.

В мовленні та фантазії учнів можливо використовувати кросворди, опис за допомогою опорних слів. Вправи , які вчитель використовує на уроках малювання , сприяють вихованню творчої особистості, формують у дітей знання та уявлення про образотворче мистецтво й роль художнього образу в мистецтві, розвивають навички сприймання та формування емоційно-естетичної оцінки, виховують культуру почуттів.

Малювання розвиває творчу уяву здатність логічно мислити, привчає учнів до свідомої та планової роботи. На уроках образотворчого мистецтва виховується любов до природи рідного краю, здатність свідомо оцінювати скарби образотворчого мистецтва, підвищується культурний рівень учнів в цілому.

Висновки. Вивчення школярами різних видів і способів творчості сприяє їхньому розумовому розвитку, удосконаленню полетехнічних уявлень про особливості й різноманітність технологічних прийомів роботи з матеріалами та інструментами , виявляє інтерес до одного або декількох видів образотворчої діяльності, допомагає вибрати для вирішення практичного завдання визначає техніку, що відповідає індивідуальним особливостям і потребам учнів, зумовленим вродженим задаткам .

Щоб виховати творчу особистість молодшого школяра, необхідно вчителю постійно підвищувати професійний рівень, шукати шляхи активізації діяльності учнів на всіх етапах навчання. Форми пояснення матеріалу слід удосконалювати, переймати досвід кращих учителів.

Учитель вчиться протягом усього життя, прагнучи досягти вершини своєї педагогічної майстерності . Вдала інтеграція сучасних педагогічних технологій інтерактивного, особистісного-орієнтованого, проектного навчання на основі постійного розвитку естетичного мислення учнів створюють успішні умови розвитку творчих здібностей, формують творчу особистість учня в цілому.

Література

1. Горошко Н. А. Усі уроки образотворчого мистецтва у 4 класі. – Х.: Основа, 2010. – 255с.
2. Калініна Т. В. Перші успіхи у малюванні. – К.: Шкільний світ, 2006. – 111 с.
3. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі. – Х.: Ранок, 2006. – 255с.
4. Репнова Т. Н. Фантазии между строк. – К.: Шкільний світ, 2006. – 119 с.
5. Савченко О. Я. Навчання і виховання учнів 1–4 класів. – К.: Початкова школа, 2005. – 638 с.

6. Трач С. К. Уроки образотворчого мистецтва у 2 класі. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 95 с.
7. Яремків М. М., Кругляк О. Я. Мистецтво: види, жанри. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 80 с.

О. Мушинська,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент Л. Бровчак

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ КОЛЕКТИВУ: ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ

Постановка проблеми. Організація певної роботи не є ізольованою від суспільства, тому соціально-психологічний клімат в колективі, насамперед, залежить від соціально-політичної та економічної ситуації в державі, по-друге, від стану національної економіки, а також від умов та рівня життя в регіоні.

Формування сприятливого психологічного клімату в колективі - одне з найважливіших умови для зростання продуктивності та якості роботи. Однак психологічний клімат є показником розвитку соціального клімату команди. Загальна соціальна та ідеологічна атмосфера в країні залежить від рівня психологічного клімату кожної людини.

Соціально-психологічний клімат будь-якого колективу базується на міжособистісній взаємодії, яка опосередковує не тільки міжособистісні впливи, а й вплив навколишнього середовища: речей, предметів, явищ природи тощо. Настрій однієї людини впливає на настрій іншої, на її поведінку, діяльність тощо.

Мета. На основі вивчення та узагальнення літературних джерел з'ясувати фактори, шляхи оптимізації, складові соціально-психологічного клімату в колективі.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що питання щодо формування та оцінювання соціально-психологічного клімату в колективі досліджували такі науковці, як Н.Базалійська, Н.Беляєва, Н.Жигайло, Ю.Куріс, Т.Луцик, І.Матійків, О.Марциняк-Дорош, Д.Михайленко, Г.Назарова, А.Романов, В.Сич, А.Чечель, А.Хоронжий, А.Хмелевська, М.Шакірі та інші.

Виклад основного матеріалу. *Соціально-психологічний клімат* - якісний бік стосунків, що виявляється у вигляді сукупності психологічних умов, які